

Перший Український форум міжнародної освіти
First Ukrainian International Education Forum

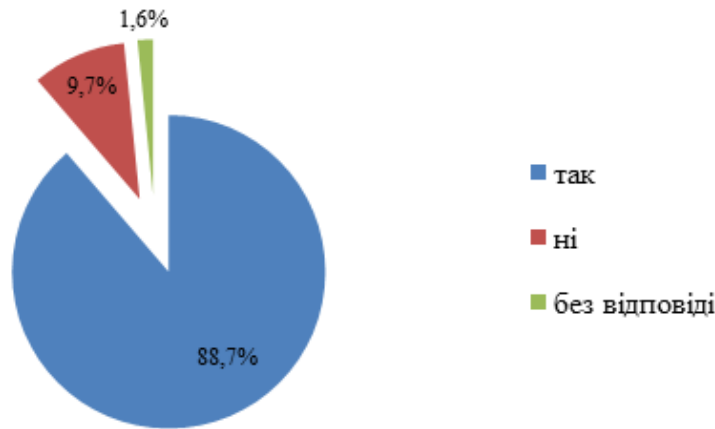
Система забезпечення якості в українських ЗВО: порівняльний аналіз

IFEPR
INTERNATIONAL CHARITY FOUNDATION
INTERNATIONAL FOUNDATION
FOR EDUCATIONAL POLICY RESEARCH

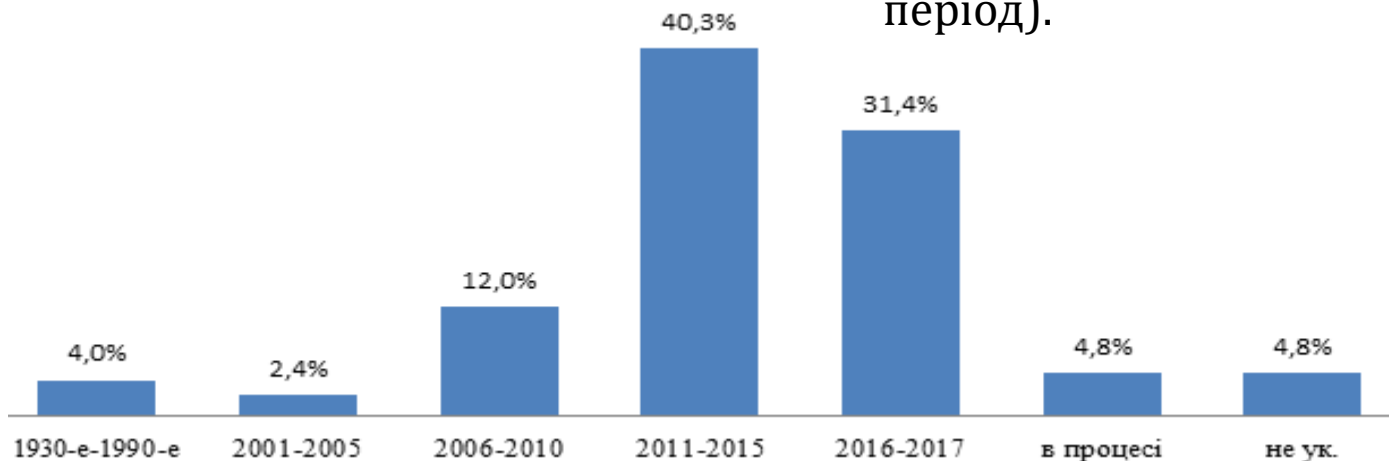
Проф. Тарас Фініков
Президент Міжнародного благодійного Фонду
«Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»
Професор Варшавського університету

Наявність внутрішньої системи забезпечення якості

Більшість ВНЗ зазначили про наявність такої системи (88,7%), решта наголошують на наявності її окремих елементів (9,7%), 1,6 % не дали відповіді на це питання.

Ключовими стали періоди з 2011 по 2015 рр. (40,3% ВНЗ сформувавали та запровадили систему в цей період) та 2016-2017рр. (31,4% ВНЗ - запровадили такі системи в цей період).

Практики забезпечення якості – I

Абсолютна більшість опитаних (97%) зазначили, що в їхньому ВНЗ здійснюється аудит / оцінювання якості існуючих освітніх програм:

- Орієнтація йде, в першу чергу, на порівняння своїх програм з програмами інших вітчизняних ВНЗ, таким чином програми підлягають радше уніфікації, аніж диференціації.
- Роль та думка працедавців розглядається як ключова у їхньому впливі на корекцію навчальних програм, однак у практичному сенсі при корекції програм працедавці виходять на другий-третій план, поступаючись місцем рішенням адміністрації, що ґрунтовані на порівнянні програм з іншими вітчизняними ВНЗ

Практики забезпечення якості – II (ефективність інструментів)

Найбільш ефективними визнаються ті інструменти, які на практиці використовуються **менш систематично**. Особливо це актуально, якщо йдеться про співпрацю із практиками та роботодавцями. Якщо не залучати ці дві групи до аудиту, постає питання щодо адекватності оцінки практичної затребуваності випускників програм.

Якість викладання

Найбільш ефективними вважаються в більшості університетів:

- формування та оприлюднення рейтингів викладачів,
  - індивідуальні бесіди керівника з викладачем,
  - зобов'язання викладача пройти курси підвищення кваліфікації, тренінги тощо,
  - преміювання найкращих викладачів.
- **Останній захід оцінюється як ефективний, але систематично реалізовується у менш ніж половині університетів.**
- **У підвищенні кваліфікації викладачів, переважають стажування на підприємствах, установах, організаціях. Натомість навчання за сертифікатними програмами є менш поширеними.**
- **Щодо залученості науковців в світову науку, то в більшості університетів менше половини (за останні чотири роки) викладачів брали участь в закордонних конференціях. Так само і більшість університетів (78%) – чи на індивідуальному, чи на інституційному рівнях – брали участь не більш ніж в 30 грантових програмах / проектах (за останні чотири роки).**
- **Вже в 74,4% ВНЗ діє електронний архів публікацій викладачів. У понад 82,2% університетів здійснюється внутрішня перевірка на плагіат (і в 42,2% з них вона є тотальною).**
- **Близько 37,3% університетів надають гранти на дослідницькі проекти викладачів.**

Доступ до документації забезпечення системи якості

- Більшість проаналізованих сайтів є перевантажними інформацією про різноманітні події всередині ВНЗ та скоріше нагадують дошку оголошень.
- Окрему закладку «Якість освіти», яка суттєво спрощує пошук відповідної інформації, мають лише 27 ВНЗ (22% мають та 78% не мають).
- Інтегральний документ щодо забезпечення якості освіти (концепція, положення тощо) представлено на сайтах 81 ВНЗ, відповідно, більше ніж третина (42) проаналізованих сайтів зазначеного документу не мають.
- Інші документи, які регулюють процес забезпечення якості освіти, представлені на сайтах 78 ВНЗ.
- Найгіршою є ситуація з оцінюванням науково-педагогічних і педагогічних працівників. Відповідні рейтинги розміщено лише на сайтах 17 ВНЗ (14%), хоча ця інформація у відповідності із Законом України «Про вищу освіту» має бути присутньою у публічному доступі.
- Інформацію щодо наявності відділу з координації процесу забезпечення якості освіти у структурі ВНЗ містять 52 веб-сторінки.
- Тобто ВНЗ не розглядають цю інформацію у якості першочергової для публічного доступу, підходячи до її розміщення скоріше формально. Якщо виходити хоча б з 4 пунктів, які безпосередньо стосуються впровадження та забезпечення системи якості освіти і які мали б бути присутніми на сайтах, то за цим критерієм ми отримаємо 6 ВНЗ з 123.

Загальні висновки дослідження

- Можна констатувати **формальне створення внутрішньої системи управління якістю освіти** практично в усіх навчальних закладах, що взяли участь у дослідженні. В той же час, слід підкреслити, **що вона є скоріш результатом зовнішнього тиску, аніж постає як внутрішня потреба ВНЗ.**
- У оцінці якості своєї роботи українські ВНЗ схильні в першу чергу **порівнювати себе з іншими українськими ВНЗ.** Це в природний спосіб **уніфікує моделі систем забезпечення якості.** Фактично маємо **дві основні моделі** – модель із створенням окремого підрозділу та модель із делегуванням повноважень з забезпечення якості навчання вже існуючим в університетах структурам та підрозділам.
- Більшості українських університетів **бракує ресурсів** (як технічних, так і інтелектуальних) для **повноцінного представлення інформації про себе у віртуальному просторі.**

Загальні висновки дослідження

- Системи управління якістю поволі створюють навколо себе новий академічний простір. Обсяг, якість та об'єктивність інформації, яка надається потенційним клієнтам та партнерам, все більшою мірою формує імідж університету та впливає на його здатність залишатися активним гравцем на освітньому полі.
- Широкий набір викликів змушує ВНЗ переходити до змішаних форм навчання, дбати про якість методичного забезпечення самостійної та дистанційної роботи тощо.
- Результати моніторингів, соціологічних досліджень, залучення до процесів оцінки якості освіти зовнішніх експертів дозволяють групам новаторів обґрунтовано відстоювати своє право на зміни.

Наш шлях до мети

- Всіляке сприяння та підтримка побудови локальних систем управління якістю у ВНЗ
- Усвідомлення представниками державної влади та академічної спільноти необхідності радикальної та швидкої зміни парадигми розуміння якості освіти
- Формування в суспільстві культури поцінювання якості освіти та необхідності власної участі в її забезпеченні
- Використання кращих європейських та світових практик забезпечення якості та побудова національної моделі її підвищення (High Level Group on the Modernisation of Higher Education. Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions. June 2013)

Нове розуміння забезпечення якості освіти

- Зрештою, забезпечення якості повинно стати процесом саморегулювання, а забезпечення якості та її покращення є взаємопов'язаними
- Єдиний монолітний підхід до якості та її забезпечення у вищій освіті стає недоречним
- Без взаємної довіри на всіх рівнях вищої освіти, процес не працює, а значить відсутнє реальне забезпечення якості
- Якщо забезпечення якості зводиться до відповідності існуючим стандартам без урахування складності і різноманітності вищої освіти – забезпечення якості дуже легко стає бюрократичним процесом

Дякую за увагу!